

УДК 316.42:551.588.7/(051 Економіст)

Ксяоінг Чанг

ПАРАДОКС ЖУРНАЛУ «THE ECONOMIST» У ВИСВІТЛЕННІ ПИТАНЬ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ ТА ГЛОБАЛЬНОГО ПОТЕПЛІННЯ

Впливовий англomовний журнал «The Economist» понад 170 років дотримується позицій класичного (західного) лібералізму. Авторка аналізує опубліковані за останні більше, ніж 25 років, статті, присвячені темі глобалізації та глобального потепління. За матеріалами журналу вона досліджує історію глобалізації та історію глобального потепління, порівнює їх, виявляючи суперечності, а також ставить питання про роль журналу у формуванні адекватної реакції людства на нові виклики, що стоять перед світом, – глобалізація та глобальне потепління, аналізуючи економічні, політичні та, особливо, екологічні умови. Дослідження, проведене з 1985 р. по 2011 р., показує, що історії глобалізації та глобального потепління, зконструйовані на сторінках «The Economist», містять очевидний парадокс, оскільки розгортаються незалежно одна від одної. Здається, що домінуюча західна ідеологія лібералізму не спроможна прокласти шлях до вирішення нових проблем, таких як глобальне потепління.

***Ключові слова:** журнал «The Economist», парадокс, глобалізація, глобальне потепління.*

I. Вступ. Близько останніх 25 років класичний (західний) лібералізм був орієнтований на необхідність глобалізації та її інтерпретації у контексті світової історії Заходу, що не зовсім відповідає сучасним викликам, зумовлених глобальними проблемами (наприклад, зміна клімату). **Мета статті** полягає у з'ясуванні: 1) Як ці дві історії про глобалізацію та глобальне потепління висвітлені у журналі «The Economist»? 2) Чи ці дві історії розвиваються однаково або перебувають у конфлікті одна з одною?

Контент-аналіз публікацій англomовного журналу «The Economist» дозволяє виявити значимість термінів «глобалізація» та «глобальне потепління», які вельми часто зустрічаються у відповідному джерелі. На запит «глобалізація» у базі даних LexisNexis виявлено 1886 публікацій про глобалізацію, надрукованих у журналі «The Economist» за період з 1985 р. по

2012 р. Поставивши у фільтр терміни «зміна клімату» чи «глобальне потепління», отримано 284 результати з 1980 р. по 2012 р.¹ Wordsmith (версія 4) використана як аналітичний інструмент, а контент-аналіз як основний метод дослідження.

II. Метанаратив глобалізації. З 1985 р. журнал «The Economist» створив метанаративний дискурс глобалізації, виділивши три аспекти: 1) як бізнес-стратегія; 2) як система вільної торгівлі; 3) як система світу з неоліберальною концепцією глобалізації. Вона має елементи «уніфікації», «оригінальної індивідуальності», «інтеграції», «принципу усунення відмінностей», «універсальної істини» та «спільної долі», що позначають Західний світ, і в якому всі історії схожі. На відміну від прогресу, глобалізація прагне до кінцевої точки, яка виражена в авторитарній центровій тенденції, що перебуває у консолідації з культурними, економічними та політичними чинниками, які, очевидно, призводять до збільшення різноманітності у сучасному світі.

Досліджуючи історію глобалізації та її структурні елементи (події та героїв), журнал «The Economist» наводить аргументи, що основа метанаративу глобалізації полягає у прихильності до принципу вільної торгівлі та інших принципів класичного лібералізму.

Фабула: основні елементи історії глобалізації.

Головні події. Головні події історії глобалізації в журналі «The Economist» розгортаються у контексті неоліберальної парадигми.

Журнал, досліджуючи золоті 1870-1913 рр., висунув припущення про новий золотий вік у 2150 р. і втрачений рай під час двох світових воєн. «The Economist» описував 1870-1913 рр. з метою донести читачеві, що був досягнутий певний ступінь економічної інтеграції. Раніше нація-держава була основною одиницею, що функціонує в умовах вільної торгівлі, фіксованого курсу валют (можливо, навіть однієї валюти), характеризуючись ліберальністю, відкритістю, орієнтацією на мир. Таким світ, в очах «The Economist» вже існував у XIX ст. Отже, журналу вдалося створити метанаратив глобалізації та підтримувати його.

У 1993 р. з нагоди святкування 150-річчя журналу «The Economist», було опубліковано велику статтю «Обґрунтування для Rosy View», у якій йдеться

¹ Термін «глобалізація» вперше з'явився в журналі «The Economist» у 1985 р., а термін «глобальне потепління» – у 1980 р.

про світле майбутнє світу у 2150 р., що поєднує у собі глобальну економічну систему з глобальною демократією. Таке бачення свідчить про високу приховану політичну мрію, яка не враховує економічний аспект глобалізації. Поява глобальної економічної інтеграції свідчить про перехід до більш важливої мети глобальної демократії – «зони вільної торгівлі» [Unleashing the Trade Winds..., December 7, 2002].

Використання методу ретроверсії у дослідженні останніх золотих років та висвітлення прогнозів про майбутнє світу сприяло зростанню популярності та інтенсивному читанню публікацій журналу «The Economist» про глобалізацію. Для того, щоб ще більше зміцнити свій авторитет, журнал переніс читача у минулий час, точніше надав матеріал з коротким аналізом періоду двох світових воєн. «З усіма своїми недоліками, вона досі моя країна», 22 грудня 1990 р., журнал пише: «Період золотого стандарту завершився страхітливим руйнівним боєм націоналізму, втратою 75 млн. людей у 1914-1945 рр. та зниженням загального рівня ВВП країн Організації економічного співробітництва і розвитку (ОЕСР) майже на 20% у 1929-1932 рр.». Це означає, що перша спроба глобалізації була зірвана двома війнами, політикою протекціонізму та депресією 1930-х рр.

Що стосується «незручних» фактів, «The Economist» вирішив не ігнорувати їх, дотримуючись принципу «плекай правду, і ти залишишся чесним» [The Pursuit of Reason..., September 4, 1993], що надавало журналу надійності, викликало емоційне співпереживання у читачів та експонувало людський інтелект та раціональність. Це загальна риторична стратегія, яку використовує «The Economist», коли деякі конкретні події суперечать його ліберальній парадигмі.

«The Economist» стверджує, що можна отримати три уроки від «Втраченого раю»: перший урок полягає у тому, що високий рівень економічної інтеграції сприятиме досягненню власних цілей країнами та усуненню негативного впливу націоналізму; другий урок показує появу потенційних можливостей економічного лібералізму, незважаючи на руйнівний фактор війни; третій урок забезпечує розробку заходів, що повинні запобігти повторенню історії, тому що процес глобалізації не може бути змінений.

Таким чином, логіка головних подій, висвітлених журналом «The Economist», визначена як перебіг подій у природному та соціокультурному середовищі, які переживають читачі. Проте я, як китайська читачка, вважаю

такий розвиток подій штучним, тому що «золоті роки» (1870-1913 рр.) були похмурими часами у китайській історії під впливом загрози імперіалізму та двох «опіумних» воєн, що почалися у 1840 р. за ініціативою Британської імперії. Що стосується прогнозованих майбутніх золотих років, то мета створення політичної інтеграції не сприймається східною людиною. Уроки, винесені журналом «The Economist» з двох воєн, звучать ще більш штучно. Як ми можемо запобігти війні, розмірковуючи лише про економічні успіхи? Це узагальнення подій висвітлило всі характерні риси метанаративу процесу глобалізації.

Герої. Герої історії глобалізації в журналі «The Economist» діляться на головних героїв, другорядних героїв і лиходіїв.

Головні герої. Головні герої – це ті, хто прагнув до вільної торгівлі після Другої світової війни та створення «золотого віку» до 2150 року, як було передбачено «The Economist». Ними являються США, Європа і Японія – найпотужніші країни та регіони світу з часів війни, тріада, яка зініціювала розвиток зони вільної торгівлі та глобалізації. Вони є «великими торівельними державами» [Least Favoured Nation; Economics Focus..., August 5, 2006].

Три держави представлені як близькі ідеологічні родичі одного блоку, але більш глибокий контент-аналіз текстів показує більше ускладнень. На першому рівні, Сполучені Штати як об'єкт або сила з метою досягнення всеосяжної «зони вільної торгівлі». США розглядають як «єдиного ймовірного лідера» [American Politics, Global Trade..., September 27, 1997], а Європу та Японію – основними помічниками, які дають допомогу США у досягненні своєї мети, хоча вони є самостійними суб'єктами, що переслідують свої власні цілі. На другому рівні, Америка і Європа, які через призму публікацій журналу «The Economist» про глобалізацію, є «культурними та ідеологічними братами по різні боки Атлантики» [The Nation-State is Dead..., December 23, 1995]. Так, Європа – єдиний, проте інший потенціальний світовий лідер» [American politics, global trade..., September 27, 1997]. На третьому рівні, Японія, яка проявляє себе як «важливий союзник Америки і Європи у стримуванні майбутніх азіатських торгових воєн» [A Question of Balance..., April 22, 1995], а іноді і як учень Заходу [The World Breaks in..., June 26, 1993].

«The Economist» заявляє про Америку як про лідера у світовій економіці, тобто головного героя, і одночасно, він ставить Європу двійником головного

героя. Його доповіді про Європу фокусують увагу на три аспекти: ліберальний проект в Європі, загрози європейського проекту і майбутнє Європи.

«The Economist» виступає у ролі архітектора образу Європи, і думає, що вона «не може дозволити собі самовдоволення» [A Single-Market Celebration; Charlemagne..., October 24, 2009] та проголошує економічну інтеграцію Європи як головну її мету. Він говорить про «ліберальний проект Європи як демонтаж бар'єрів на шляху вільного пересування людей» [A Single-Market Celebration; Charlemagne..., October 24, 2009]. Він прагне перетворити Європу в ліберальну, відкритую, вільну ринкову зону, або представляє Європу як торговий майданчик². У цьому контексті журнал поділяє погляди Великобританії, а не Франції та Німеччини, які надають більшого значення політичній інтеграції Європи.

Відповідно до статті 11 листопада 2006 р. «Блюз єдиного ринку; Карл Великий», британський погляд набуває все більшої значущості. У статті зазначено, що «за останні кілька років британська думка була на підйомі». Виявилось, що британський погляд, який «підкреслює дерегулювання та економічну ефективність – це точка зору, не тільки британців, а й ірландців, голландців, скандинавів та більшості нових членів Центральної Європи. Її поділяють більшість, хоча і не всі, європейські країни».

Очима «The Economist», такий британський погляд на єдиний європейський ринок залишається дивом, навіть після фінансової кризи 2008 року, коли неолібералізм викликав гостру критику. Як журнал стверджував: «єдиний ринок може бути під загрозою, але він, як і раніше, є справжнім дивом ринкового лібералізму» [A Single-Market Celebration; Charlemagne..., October 24, 2009].

Велика частина публікацій журналу «The Economist» висвітлює небезпеки та загрози ліберального проекту в Європі. Ці небезпеки полягають у розбіжності поглядів між різними регіонами або країнами з різних питань, особливо, що стосуються єдиного ринку та прогнозів на майбутнє Європи. По-перше, існує суперечність між політичним консенсусом Брюсселя та економічним консенсусом Вашингтона, хоча обидва мають деякі спільні

² «The Economist» вважає ідею політичної інтеграції Європи, висунуту в 1980 р. французьким соціалістом Жаком Делором як проект Франції та Німеччини, в якій Франція бачить свою роль архітектора.

риси. По-друге, загрози глобалізації та вільної торгівлі витікають з суперечливих поглядів між країнами-євроскептиками, наприклад, між Великобританією та континентальною Європою. По-третє, розбіжності у підходах до вирішення питання глобалізації між Францією та Німеччиною, домінуючих держав ЄС, являє собою ще одну небезпеку для глобалізації та вільної торгівлі. Франція з ентузіазмом ставиться до «старих» членів-держав ЄС чи Французько-німецької осі, водночас, неохоче визнає необхідність включення Великобританії до ЄС, тому що французи та великобританці дуже відрізняються. До того ж, Франція не довіряє проамериканській спрямованості Великобританії. По-четверте, обставиною, що також ставить під загрозу глобалізацію та вільну торгівлю, є розбіжність у європейських поглядах між екзистенціалістами, які прагнуть до глибокої політичної інтеграції Європи, та інструменталістами, які підтримують «Європу результатів» [Existential Dreaming; Charlemagne..., March 24, 2007], та віддають пріоритети вирішенню важливих сьогоденних глобальних питань, для того, щоб дати європейцям голос на світовій арені. По-п'яте, сумнівна віра Європи в глобалізацію та єдиний ринок є перешкодою для глобалізації та вільної торгівлі. Незважаючи на те, що всі європейці живуть в умовах глобальної економіки та отримують прибутки від вільної торгівлі, слово «глобалізація» має негативне забарвлення, тому що асоціюється з втратою роботи в країнах з низьким рівнем заробітної плати внаслідок глобалізації. Тому видається, що найбільше журнал «The Economist» турбується про недовірливе ставлення Франції до глобалізації. На запит «ЄВРОПА» у базі статей журналу виявлено 131 результат, серед яких – 37 зосереджені на проблемах Франції. Частота доповідей про Францію показує, що «The Economist» приділив велику увагу Франції, що свідчить про її опозицію глобалізації та прихильність протекціонізму.

«The Economist» стверджував, що Європа має велике світле майбутнє, незважаючи на опозиційну силу глобалізації. Глобальний годинник не можна повернути назад. Вільна американська бізнес-модель або Відкрита англо-саксонська культура бізнесу переконана у перемозі над континентальним Європейським протекціонізмом. Результати опитування «Хто чемпіон?», проведеного 10 лютого 2007 р., свідчать: «За останні кілька років країни континентальної Європи поступово відходили від доктрини корпоративізму і ставали прихильниками англо-саксонської культури».

Висвітлюючи ставлення Японії до глобалізації, «The Economist» акцентує увагу на трьох головних факторах: зростання потужності Японії після Другої світової війни та її відносно зниження у 1990 р., спричинені загрозами глобалізації та, власне, самою глобалізацією. «The Economist» був особливо зацікавлений у написанні про глобальні корпорації, інтернаціоналізм та тісний зв'язок Японії з Заходом, які можна трактувати як рушійні сили глобалізації Японії, щоб показати, на скільки Японія виграла від глобалізації.

Японія, очевидно, розглядалася як цінний союзник Америки та Європи, або як їх помічник у досягненні мети двох головних героїв. У результаті, можна припустити, що «The Economist» не дуже стурбований майбутнім Японії, як це було у випадку з Європою, майбутньому якої приділялась серйозна увага.

Якщо «The Economist» описав ідеологію Японії подібною до ідеології Заходу, то що він напише про інші різні ідеології?

Другорядні герої. Другорядні герої в історії глобалізації та вільної торгівлі представлені на світовій арені країнами, що розвиваються, які, як «собачий хвіст, що виляв багатьма країнами, але був занадто малим, щоб вплинути на них» [The BIS: Join the Club..., September 14, 1996]. Є країни БРІК (Бразилія, Росія, Індія і Китай) – це старі ринки збуту, про які вперше написав «The Economist» після 2006 р., і є у кожному куточку світу країни, що розвиваються за межами БРІК, вони є новими ринками збуту, що з'явилися на сторінках журналу у 2010 р. Всі ці країни були поділені на країни, що розвиваються, вони зображувалися як «студенти, що вчаться», та розвинені країни в образі «західних вчителів» [When Fortune Frowned..., October 11, 2010].

«Студенти, що вчаться» є бенефіціарами глобалізації з необмеженим потоком інформації, технологій, капіталу, товарів, послуг і людей, що повстали проти відносного занепаду Заходу. Вони є переможцями глобалізації, в той час, як багаті країни будуть, як і раніше, страждати від «зростання анемії» [When Fortune Frowned..., October 11, 2010] довгими роками. Стаття «Коли відвернулася Фортуна», що вийшла 11 жовтня 2010 р., заявила: «Йтиме обертом голова, коли Новий світ стане динамічним креативним центром. Протягом наступного десятиліття йому належатиме більше 50% світового зростання ВВП та непропорційно велика частка бізнес-інновацій. У ньому 700 млн. людей будуть входити до середнього класу».

На думку «The Economist», «студенти, що вчаться» надають нові можливості, а не створюють проблеми для своїх «західних вчителів». Вони, зазвичай, розглядаються як дійові особи у становленні нового життя для Заходу, який постраждав від анемії.

Лиходії. Для «The Economist» всі ті, хто, ймовірно стримували лібералізацію світової торгівлі, розглядаються як опозиційні сили світової економічної інтеграції, а саме: профспілки, регіональні пакти вільної торгівлі, націоналісти і протекціоністи в різних країнах, зокрема, у Франції. Є ще дуже багато тих, хто протистоїть головному герою Америці або двійнику головного героя – Європі. Дійсно, так як глобальна торгівельна система має багато ворогів, «The Economist» стверджував, що американське лідерство – це єдиний шанс врятувати світову економіку від загрози лиходіїв.

27 лютого 1993 р. «The Economist» опублікував незвичайно велику за обсягом спеціальну доповідь на 2764-слів³ під назвою «Торгівля та навколишнє середовище», що починалася реченням, що «зелені активісти є новою загрозою лібералізації торгівлі», таким чином, започаткувавши конфлікт між зеленими кампаніями та прихильниками вільної торгівлі.

Проте, «The Economist» підкреслив, що вирішення конфлікту між екологічною політикою та політикою вільної торгівлі у кінцевому рахунку залежить від американської адміністрації. Таким чином, Америка відіграла ключову роль. Тільки тоді, коли Америка визнала лібералізацію торгівлі головною метою, заради якої варто боротися, вирішення конфлікту залежало від того, наскільки в основу цього принципу було покладено охорону навколишнього середовища. Вважалося, що екологічна проблема є «надзвичайно важлива, щоб залишати її для моралістів» [Gumshoe Economics: Why Things Cost What They Cost..., November 5, 2005].

Проте, в одному номері журналу «The Economist» інтерес викликала стаття, в якій йшла мова зовсім не про захист навколишнього середовища, а про роль національного державного уряду, який є «видимою рукою» [The Visible Hand..., September 20, 1997], що «тріумфує у світі політичної, соціальної та економічної організації» [The State Of The Nation-State..., December 22, 1990]. Приблизно за останні 25 років журнал, як «старий

³ Нормальний обсяг новини в журналі «The Economist» складає близько 1300 слів. Більшість з них, ще коротші.

ліберал» [The State Of The Nation-State..., December 22, 1990], намагається обмежити владу уряду, тому що «малий уряд краще, ніж великий, через те, що свобода це добре, але важливі завдання, які має виконувати саме уряд, будуть виконані краще, якщо політики та чиновники стоятимуть осторонь тих питань, що не потребують їхньої уваги» [The State Of The Nation-State..., December 22, 1990].

«The Economist» констатує наявність ризику зростаючої могутності уряду для розвитку економіки. Стаття «Витрачати, витрачати, витрачати» від 20 вересня 1997 р. і досі актуальна. Навіть фінансова криза 2008 р. не переконала «The Economist» прийняти роль уряду. У статті «Коли відвернулася Фортуна», 11 жовтня 2008 року, журнал стверджував, що «незважаючи на провокації, вільні і гнучкі ринки будуть, як і раніше, приносити більше прибутку для світової економіки, ніж «видима рука» уряду».

Дійсно, «The Economist» демонструє прагматизм. У статті від 7 лютого 2009 р. «Повернення економічного націоналізму» він заявив: «Управління кризою вимагає нюансів та прагматизму, а не різкості і принциповості».

Історія глобалізації: деякі аспекти.

Тема історії. Платформою історії глобалізації в журналі «The Economist» є дотримання економічного лібералізму та капіталістичної демократії. Це відповідає матеріалам, розміщеним на офіційному веб-сайті журналу, що «The Economist» є прихильником «економічної та політичної свободи в усьому світі».

Шкіц журналу «The Economist» зовсім не складний. Концепція журналу базується на висвітленні переваг, які є на сьогодні, якщо вони вже сталися, та переваг, які, безсумнівно, будуть досягнуті у майбутньому, якщо вони ще не відбулися.

Більше того, навіть описуючи події, що є «незручними» фактами та розходяться з основними цінностями журналу, «The Economist» спроможний повернути лібералізму здобуту популярність. Наприклад, після азіатської фінансової кризи 1997 р., коли надмірний ліберальний оптимізм 1990-х рр. викликав сумнів, журнал опублікував статтю «Лібералізм життя», 2 січня 1999 р., в якій пояснив, що ліберальна політика, поширена в багатьох країнах світу в 1980 р. і 1990 р., зазнала занепаду, проте отримав підтримку ліберальний капіталізм. Після теракту 09/11, коли лібералізму був нанесений найважчий удар і навіть виникла загроза відмови від нього, журнал здійснив

два дослідження 28 червня 2003 р. під назвою «Велика перевага свободи» і «Дайте свободі шанс». Отримані результати свідчили про успіхи та зростання світової економіки, яким сприяла ліберальна економічна політика, було виявлено низку переваг лібералізму, а саме: підвищення рівня життя та скорочення масштабів бідності. Це було спробою, точніше надією, підтримати ліберальний капіталізм, закликаючи до дій рухатися у його напрямку. Очікувалося, що політики отримають довгострокове бачення багатоманітності переваг, що дає лібералізм, та уникнуть спокуси впровадження субсидій та захисту торгівлі, що руйнують економічну свободу поступовим, проте ефективним способом. Крім того, фінансова криза 2008 р. змусила «The Economist» почати наступ на Самюеля Хантінгтона, який поставив під сумнів надмірний ліберальний оптимізм 1990-х рр., у «Зіткненні Хантінгтона; Лексінгтон», 3 січня 2009 р. Він був розкритикований за викривлення реальності, написавши: «сковзаючи по фактах». «The Economist» стверджував, що вкрай важливо виправити саме формулювання статті, щоб зберегти економічний лібералізм у тому ж напрямку розвитку. І це, вважав «The Economist», була найкраща данина пам'яті, яку можна приділити Хантінгтону.

Капіталістична демократія. Економічний лібералізм разом з капіталістичною демократією, за словами «The Economist», «конкретно англо-саксонської» [Anglo-Saxon Attitudes; Britain and America..., March 29, 2008], складають другу тему історії про глобалізацію. Як зазначив журнал, що «Америка та Великобританія закликали країни решти світу, що злегка регульований капіталізм сприятиме розвитку демократії в усьому світі».

«The Economist» намалював яскраву картину капіталістичної демократії у статті «Навіщо потрібен Rosy View», 11 вересня 1993 р., що передбачає новий «золотий вік» у 2150 р. У повідомленні «Свобода, рівність, Смирнення», 11 вересня 1999 р., він оголосив: «економічне зростання – не самоціль, а засіб досягнення свободи, що є найважливішою». Заява колишнього головного редактора Білла Еммотта варта особливої уваги. Він сказав: «The Economist зіграв роль агітатора вільної торгівлі та всіх форм свободи, те, що прихильники і противники, сьогодні називають глобалізацією, подібне до того, що Джордж Буш любить називати «план свободи» [A Long Goodbye: Valedictory..., April 1, 2006].

Для «The Economist», це мета, заради якої варто боротися, тому що вона означає досконалість. Так само, як «The Economist» висловив у статті:

«Радикальні думки з нагоди дня народження», 28 червня 2003 року, що капіталізм та демократія являються «шляхом до звеличення».

III. Метанаратив глобального потепління. Досліджуючи глобалізацію, «The Economist» розповідає нову грандіозну історію глобального потепління. Журнал втілює бачення глобального розвитку через призму економічної ситуації в світі. Він створив узагальнюючу схему, що пояснює події та факти в історії глобального потепління з ліберальної точки зору, запропонувавши універсальну істину, яка відкидає реальність багатопольярного світу, що характеризується неоднорідністю людського існування. І щоб обґрунтувати правильне рішення проблеми глобального потепління, всі інші можливі рішення показані через дії різних персонажів та ситуацій, та в кінцевому рахунку правильне рішення належить головному герою. Істинність цієї тези, що пояснює нову концепцію журналу, проілюструють нижченаведені аргументи.

На відміну від історії глобалізації, історія глобального потепління складається з нового сценарію, з нової теми, за участю кількох акторів. З'являється оновлена версія історії глобалізації.

Фабула: основні елементи історії глобального потепління.

Головні події. Головні події відбуваються на тлі занепокоєння заможних у 1980-х рр., зіткнення інтересів більшості у 1990-х рр. і поворотного моменту у XXI столітті. Отже, сюжет історії глобального потепління має елементи: експозиція, зав'язка, розвиток дії, кульмінація, але ще відсутня розв'язка.

Історія починається з Америки, яка занепокоєна проблемою глобального потепління. У статті «Життя у глобальному зеленому домі», 29 листопада 1986 р., «The Economist» писав, що певний регіон Сполучених Штатів, лідер по вирощуванню зернових, надзвичайно постраждав від посухи, хоча на території найродючіших країн Європи та регіонів Радянського Союзу випало набагато менше опадів. Отже, Америка проявила найбільшу стурбованість проблемами глобального потепління.

Потім історія ускладнюється у двох аспектах. Наприкінці 1980-х рр., гострий конфлікт виник між багатими та бідними країнами через обмеження викидів в атмосферу парникових газів. Проте неможливо було досягти консенсусу, які країни мають скоротити викиди парникових газів. «The Economist» дав пояснення складній ситуації [Costing the Earth: The Warming Globe..., September 2, 1989]: багаті країни виробляли гази, що викликали глобальне потепління. Вони активно забруднювали навколишнє середовище

та надмірно споживали ресурси, які тепер бідні країни мають зберігати. Проте, у майбутньому у бідних країнах буде вироблятися більша кількість парникових газів через гонитву за рівнем економічного розвитку, що притаманний багатим країнам. Тому, багаті країни заборонили бідним країнам вступати в економічні перегони з ними, оскільки бідні країни, з їх великою чисельністю населення, низьким рівнем доходів і вразливим сільським господарством, можуть постраждати більше від наслідків глобального потепління, ніж багаті країни. Звісно, що бідні країни прагнуть наздогнати багатих. У цьому контексті «The Economist» зазначив, що «планета Земля одна, але світ не є єдиним» [Costing the Earth: The Warming Globe..., September 2, 1989].

«The Economist» постійно звертав увагу на зростання напруженості у відносинах між США та країнами, що розвиваються. У 1992 р. були прийняті дві важливі угоди про стабілізацію рівня концентрації парникових газів в атмосфері: Конвенція про біологічне різноманіття та Рамкова конвенція ООН про зміну клімату, проте Сполучені Штати погодилися підписати угоди та скоротити відходи парникових газів, при умові, що країни, що розвиваються, скоротять свої. Як не дивно, журнал звинуватив Декларацію Конференції Організації Об'єднаних Націй з навколишнього середовища і розвитку за створення напруженості, шляхом конфронтації «між групою багатих країн, які повинні скоротити викиди газів, та групою переважно бідних, які не повинні їх скорочувати» [For Kyoto, a Modest Proposal..., November 29, 1997].

«The Economist» запропонував, що головною метою повинна стати розробка та впровадження енергетичної політики для країн, що розвиваються. За розрахунками ОЕСР, журнал написав, що якби 24 багаті країни-члени стабілізували викиди двоокису вуглецю з 1990 р. до 2000 р., то це б знизило темпи глобального потепління на 11% до середини наступного століття. Але така економія не буде виправдана через збільшення викидів парникових газів в країнах, що розвиваються. Економія та обмеження викидів в атмосферу парникових газів тільки одного Китаю, знизить темпи глобального потепління більше, ніж економія всіх країн ОЕСР до 2050 р. [Taxing Carbon..., May 9, 1992].

Конфлікти поглибились між Заходом і Сходом, коли обов'язкові договірні зобов'язання щодо скорочення викидів парникових газів, прийняті в Кіото у 1997 р., були приречені на поразку. Американський Сенат одноголосно

сказав, що він не братиме будь-якої домовленості щодо зменшення середньорічних обсягів викидів парникових газів, якщо країни, що розвиваються, не в змозі хоча б частково зробити теж саме. Отже, мало що було зроблено. Цього разу «The Economist» критикував Сполучені Штати, написавши: «На сьогоднішній день, на прикладі багатого світу, ми бачимо, як можна гарно говорити, і майже нічого не робити» [Sharing the Greenhouse..., October 11, 1997]. Між тим, журнал пояснив, що «Промислово-розвинені країни повинні розуміти, що підписання угоди має мало переваг, оскільки зменшить вигоди від виробництва. Це допомагає пояснити ... чому більшість розвинених країн відмовляються підписувати Кіотський протокол» [Degrees of difference: Economics focus..., May 1, 2004].

Здається, тут починається кульмінація. З 2005 р. «The Economist» наводив звітність позитивних заходів, що вживаються у боротьбі з глобальним потеплінням. ЄС отримав високу оцінку за те, що найбільш серйозно ставився до Кіотського протоколу, запускаючи Європейську схему торгівлі квот на викиди у 2005 р., що сприяло б скороченню викидів від п'яти галузей важкої промисловості ЄС. Більшість великих європейських країн мали додаткові схеми по застосуванню каральних санкцій щодо великих випромінювачів CO₂ і для збільшення вироблення альтернативних джерел енергії зросло число вітрових фірм по всій Європі. Хоча Іспанія та Італія були далекі від цілей скорочення викидів парникових газів, деякі великі європейські країни, такі як Німеччина, Франція та Великобританія, були близькі до цієї цілі або вже досягли її за рахунок скорочення внутрішніх викидів газів.

Таким чином, і Америка, і Європа, отримали стимули для розробки екологічно чистої енергії. У 2006 р. в Америці планувалося, що шкідливі вугільні та газові електростанції поступляться місцем альтернативним екологічно чистим видам енергії, таким як енергія сонця і вітру; паливо, що отримують з рослин та відходів, витіснить бензин та дизельне паливо; а маленькі, локальні виробники електроенергії замінять гігантські електростанції, що забезпечують віддалені один від одного мережі. ЄС поставив за мету, підвищити на 18% вироблення енергії з відновлюваних джерел до 2010 р. Оскільки пан Буш заявив, що «у нас є інший підхід, але у нас є ті ж самі цілі» [A Warm Reception..., June 16, 2001]. «The Economist» розтлумачив це як вирішення проблеми глобального потепління.

Вирішуючи питання глобального потепління, Азія та Америка зблизилися. Китай, намагаючись протистояти аргументу, що зусилля багатих країн знизити рівень викидів парникових газів зведені нанівець через зростання забруднення атмосфери з Китаю, оприлюднив нову політику щодо глобального потепління у 2007 р. Австралія, яка не підписала Кіотський протокол, змінила свою позицію і вирішила обмежити свої власні викиди. Америка, закликаючи до переговорів за схемою вирішення проблеми глобального потепління за участю усіх великих країн-забруднювачів, включаючи Китай, заявила про свою готовність скоротити свої викиди.

Найголовніше, що Америка оголосила про встановлення конкретних строків скорочення викидів парникових газів. У переговорах зі зміни клімату Організації Об'єднаних Націй у Копенгагені у 2009 р., пан Обама пообіцяв скоротити викиди Америки до 17% у 2020 р., порівняно з 2005 р. Америка продовжувала докладати зусилля до скорочення викидів шкідливих газів у наступному році. Хоча закон про відмову від обмеження викидів газів Америки парникових газів за допомогою схеми «обмеження торгівлі» не вдалося прийняти, вживалися інші заходи. Агентство з охорони навколишнього середовища (АОНС), наприклад, працювало над санкціями, які повинні застосовуватися до великих, стаціонарних джерел викидів, таких як електростанції. Швидше за все, було можливо встановити мінімальні стандарти енергоефективності та обов'язкове використання конкретних зелених технологій. Крім того, багато держав встановлювали обмеження на викиди газів. Каліфорнія, наприклад, спрямована знизити свої викиди на 85% до 2050 р.

Незважаючи на всі зусилля, «The Economist» у 2011 р., прийшов до усвідомлення того, що для вирішення проблеми не було знайдено жодного рішення. Як він зауважив: «Нинішній підхід у світі до вирішення проблеми зміни клімату є неефективним і свідчить про безлад» [Club (not too) Tropicana: Some Good Ideas about How to Break the Gridlock..., April 14, 2011]. Це тому, що політика та заходи не були чітко визначеними на переговорах ООН і не знайшли свого практичного застосування.

Герої. Героїв в історії глобального потепління більше, ніж в історії глобалізації, так як нові події вимагають, щоб більше сторін згуртувалися разом. Ті, хто були головними героями в історії глобалізації, є головними в історії глобального потепління. Проте ті, хто були другорядними героями, особливо Китай та країни, що розвиваються, переросли у головні фігури,

відіграючи все більш важливу роль. Варто також зауважити, що «The Economist», раніше теж будучи головним героєм за лаштунками, виходить як лідер в історії глобального потепління, тому що проявляє активні ініціативи у боротьбі з глобальним потеплінням, шляхом розробки нової політики реагування.

«The Economist» закріпив за собою авторитет фігури з надзвичайно гострим розумом, гнучкою свідомістю, багатим досвідом, дотримуючись доктрини невтручання. В історії глобального потепління журнал представляє себе як більш складного героя, який виявляє менший бунт проти держави і навіть дозволяє деяке державне втручання. В авторитетній статті «Сучасний Адам Сміт», 14 липня 1990 р., висвітлено важливу роль уряду. Відтоді журнал прийняв, хоча й з тривогою, ідею державного втручання у процеси глобального потепління як спосіб протидії провалу ринку, хоча він завжди висловлював побоювання з приводу збільшення впливу уряду. Підкресливши індивідуалізм в історії глобалізації, він більше зацікавлений у міжнародному співробітництві у разі глобального потепління. Але міжнародне співробітництво значною мірою означає дві речі: власна вигода та обмежене співробітництво односторонніх. Оскільки обговорення ООН про зміни клімату виявилось складним, навіть неможливим, через обмеження торгового законодавства Америки, журнал заявив, що «країни зацікавлені у низці взаємодій та у зваблюванні менш охочих сторін з пропозиціями пільгових технологій та інвестиційних угод» [Club (not too) Tropicana: Some Good Ideas about How to Break the Gridlock..., April 14, 2011].

Тому історія глобалізації допомагає вирішити проблеми глобального потепління і є ширшою, ніж просто розповідь про вільну торгівлю. Це означає, що історія глобалізації стала найкращим способом забезпечення для «The Economist» лідируючої ролі як журналу, що формує глобальну громадську думку, яку б не забезпечила лише історія про вільну торгівлю.

Як же журнал представляє «держави торгівельної тріади»? «The Economist» представляє США як героя, що трансформується: від Америки як «найбільшого забруднювача», який не зробив нічого значущого для вирішення проблем глобального потепління, до Америки, яка «дала світу ознаки надії». Америка, яка не брала участі у міжнародному співробітництві по боротьбі з кліматичною кризою, в очах «The Economist», має вагомі причини своєї бездіяльності і, що найважливіше, зазнала змін, показуючи готовність до співпраці з міжнародною спільнотою. Це дає надію майбутній

війні проти глобального потепління. Як зауважив журнал: «є надія, що навіть в Америці, де немає федерального закону, який зобов'язує скоротити викиди двоокису вуглецю, прозорість Проекту розщеплення вуглецю забезпечить мобілізацію компаній до дій по скороченню викидів» [Greening the books; Ecosystem services..., September 17, 2005].

У порівнянні з Америкою, Європа вражає людство своєю інтегрованістю та моральністю, демонструючи тверду рішучість у боротьбі з глобальним потеплінням, активно використовуючи джерела екологічно чистої енергії. Як пояснив «The Economist», така позиція Європи зумовлена трьома чинниками: високі ціни на нафту, побоювання з приводу енергетичної безпеки і зростаюче занепокоєння з приводу глобального потепління.

Як було насправді: позиція Європи, що базується на моральних засадах, у свідомості «The Economist» найбільш вигідна для неї самої. Як журнал раніше викладав: «старомодна мораль зіграла свою роль. Як і сором. Відчуття сорому компенсувало досягнення у сфері торгівлі, оборони та під час проведення екологічних переговорів» [A Cool Look at Hot Air..., June 16, 1990].

Видається суперечливою позиція бути егоїстом і добродієм одночасно. Як «The Economist» виправдує це? В авторитетній статті «Сучасний Адам Сміт», 14 липня 1990 р., журнал дав зрозуміти, що Адам Сміт був неправильно трактований як «інтелектуальний чемпіон егоїзму». Це зрозуміли неправильно. Навпаки, він «не бачив жодної моральної чесноти в егоїзмі», і навіть «побачив його небезпеки». Сміт не подає егоїзм як чесноту, а висвітлює його як «потенційно руйнівний імпульс», який може бути перетворений на рушійну силу економічного зростання. Іншими словами, коли егоїзм використаний для суспільного блага у формі конкуренції, тільки тоді в ньому проявляється моральна чеснота.

Що стосується презентації Японії в журналі «The Economist», вона зображена героєм з гарним іміджем, мабуть, з найкращим образом «лагідної та потужної Японії» [Wrestling for Influence: Who Runs the World?..., July 5, 2008]. Японією захоплювалися як сильним конкурентом з виробництва екологічно чистої енергії, тоді як роздрібні ціни на електроенергію були одними з найвищих у світі, за даними спеціальної доповіді «Вітряні млини – інвестування в екологічно чисту енергію», 18 листопада 2006 р.

Одним з найбільших зрушень у позиціонуванні ролі Китаю є зміна його позиції від крайньої маргінальної в історії глобалізації до центральної в

історії глобального потепління. Описаний як «один з найбільших вугільно-промислових забруднювачів у світі» [Acid Rain in Japan: Passing the Buck..., August 21, 1993], Китай у даний час розглядається як головний актор. Водночас «The Economist» маргіналізує Китай як один з ринків збуту в історії глобалізації, та зараховує Китай в клуб лідерів країн «Великої вісімки» [Acid Rain in Japan: Passing the Buck..., August 21, 1993] в історії глобального потепління, назвавши Китай одним з «країн, до яких важко дотягнутись», та присвоївши ранг члена G8, G4 або навіть G2. Проте, здебільшого, «The Economist» формує імідж Китаю як одного з найбільших забруднювачів світу, який відмовляється взяти на себе відповідальність у боротьбі з глобальним потеплінням. Що стосується причин такої бездіяльності, «The Economist» не присвячує цьому належної уваги, як це було у випадку пояснення бездіяльності Америки у боротьбі з глобальним потеплінням. Хоча журнал почув голос Китаю один раз, написавши «Свіже повітря. Зміна клімату», 9 червня 2007 р., в якому пан Ма Кай, державний радник Китаю, наголосив на прихильності Китаю до скорочення викидів CO₂. Проте, на думку журналу, цього недостатньо. Як йдеться у статті: «Завдяки шаленному економічному зростанню Китаю, обсяг його шкідливих викидів продовжить зростати, навіть якщо він зменшить енерговитрати». «The Economist» очікує, що Китай візьме на себе більше обов'язків, вважаючи, що Китай та інші країни, що розвиваються, мають долучитися до світової боротьби за зменшення викидів. Те ж саме повідомлення повторювалося по-різному і в різний час. Журнал сказав у 1993 р.: «Найбільш рентабельними країнами, за рахунок яких можна зробити стрибок у скороченні викидів, виявляються вуглевидобувні країни, що розвиваються, зокрема, Китай та Індія» [Global Warming: Cool Costing..., March 6, 1993]. У 1994 р., він стверджував: «будь-які міжнародні ініціативи щодо скорочення викидів вуглецю, що не будуть прийняті країнами, що розвиваються, та розвиненими країнами, навряд чи матимуть вагомий вплив» [Stoking Up the Fire..., October 1, 1994], а зовсім недавно, він підтримував точку зору: «..відповідальність за боротьбу зі зміною клімату покладена на Китай, а також Індію» [Wrestling for Influence: Who Runs the World?..., July 5, 2008]. Основна ідея у позиціонуванні Китаю є яскраво вираженою. Незалежно від того, що Китай зробив, цього завжди буде недостатньо. «The Economist» це госто турбує у контексті майбутньої війни з глобальним потеплінням.

Спостерігаємо вагоме зрушення у ставленні «The Economist» до попередніх лиходіїв, зокрема до національного державного уряду. Журнал висловив підтримку фірмам, які дотримуються екологічного врегулювання своєї діяльності, що надає їм конкурентних переваг у довгостроковій перспективі, наприклад, Японія та Німеччина набирають потужності як великі експортери очисного обладнання. До того ж, журнал висловив занепокоєння з приводу екологів, які, на його думку, часто ігнорують робочі місця, дохід, а також витрати на очищення джерел забруднення. Тобто, він бачить, що найкраще поєднувати економічне зростання та вирощування зелених рослин. Якщо вирощування зелених рослин виявиться дорогим та неефективним, то економічне зростання тоді стане на перше місце. «The Economist» дотримується тієї ж самої ідеї, але намагається надати їй морального підґрунтя.

Проте, по відношенню до ролі держави та уряду в історії глобального потепління, «The Economist» наводить статистичні дані, яких значно більше, ніж в історії глобалізації. Одночасно, не відкидаючи принципу обмеженого втручання уряду, журнал висунув, хоча й з тривогою, аргументи зростання ролі держави у контролі за глобальним потеплінням.

«The Economist» вдалося виправдати зміну своєї позиції, зробивши чотири дії. По-перше, він навів авторитетну думку Адама Сміта «Сучасний Адам Сміт», 14 липня 1990 р., який припустив, що компетентне державне втручання вкрай необхідне у вирішенні питань глобального потепління, але слід керуватися «двома заповідями Сміта». Перша заповідь – уряд повинен виправдати своє втручання до того, як надавати свою монополію на ринку, а друга – уряд повинен проявляти стриманість, втручаючись в ринкову систему. По-друге, «The Economist» знайшов виправдання ролі уряду для таких розвинених країн, як Японія та ФРН, чії галузі вже давно регулює уряд, ефективно впроваджуючи зелені технології. По-третє, глобальне потепління дає вагомі підстави для виправдання значущої ролі урядів. Як журнал заявив, що «втручання держави необхідно, щоб переконатися, що країни-забруднювачі платять реальну вартість своїх брудних справ» [Environmentalism Runs Riot..., August 8, 1992], він припускає, що уряди повинні втрутитися, щоб ефективно регулювати ринок, використовуючи зелені податки. По-четверте, недосконалість лібералізації у відносинах уряду з приватною власністю, зростання емісії двоокису вуглецю бідних країн, загроза нафтового шоку вимагають, щоб уряд став додатковим елементом

ліберального механізму. Як журнал говорив у «технічній кімнаті», 18 червня 1994 р., що «... лібералізації мало».

«The Economist» поступово став відноситись більш лояльно до ідеї державного втручання, навіть конкретизуючи, що уряд може зробити, щоб охолодити Землю, хоча деякі пропозиції ним сприймаються з підозрою.

Враховуючи зміни у дискурсі про роль уряду, одну статтю не можна ігнорувати. «The Economist» опублікував статтю під назвою «Стоп!», 23 січня 2010 р., висловивши глибокі побоювання з приводу надзвичайно зростаючої ролі держави. Це відображає, таким чином, внутрішній конфлікт у свідомості «The Economist», який стоїть обличчям до значних змін.

Історія: деякі аспекти глобального потепління.

Лібералізувати енергетичний ринок. Коли «The Economist» виправдовує роль держави у боротьбі з глобальним потеплінням, то стає зрозумілим, що журнал прагне, щоб уряд використовував ринкову систему, щоб обмежити свою владу та сприяти лібералізації енергетичних ринків.

З кінця 1980-х рр. до тепер, «The Economist» проголошував та проповідував переваги принципу економічного лібералізму у вирішенні проблеми глобального потепління, вважаючи, що підхід ринкової економіки ефективніший за державне управління. У його власних словах: «ринки, як правило, краще, ніж політики або чиновники» [What Price Carbon?: Climate Change..., March 17, 2007]. Подібні цитати з авторитетної статті «Сучасний Адам Сміт», 14 липня 1990 р., такі як: «Занадто часто ..., державне втручання саме по собі є причиною руйнування ринку»; «Недосконалі ринки, як правило, розумніші недосконалих урядів В основному ринкова система, яка так добре працювала, працюватиме ще краще»; «Тарифи та податки на забруднення краще, ніж квоти»⁴.

Здійснюючи ретроспективний аналіз, «The Economist» констатує, що ліберальний енергетичний ринок 1990-х рр. у Великобританії, що викликав перехід від дорогих вугільних електростанцій на дешевих, екологічно чистих газових, тим самим допоміг Великобританії виконати свої зобов'язання 2010 р. у рамках Кіотського протоколу – відбулося скорочення викидів на 12,5% у порівнянні з даними 1990 р.

⁴ Це ринковий підхід до боротьби із забрудненням, який дозволяє корпорації або національному уряду торгувати квотами на викиди.

Після фінансової кризи 2008 р., коли Великобританія поставила під сумнів, чи лібералізація енергетичних ринків сприятиме скороченню викидів шкідливих газів, «The Economist» опублікував авторитетну думку у статті «Питання про невидиму руку: енергетика та зміна клімату» 17 жовтня 2009 р., відстоюючи свою позицію лібералізації енергетичних ринків. Стаття містить звернення за непорушною прихильністю до лібералізації енергетичних ринків, сказавши: «... гребти назад до дерегулювання буде занадто соромно тим країнам, які першими подали ідею регулювання, і проповідують її переваги дотепер».

Міжнародне співробітництво. Найбільш інтригуючим в історії глобального потепління є те, що саме міжнародне співробітництво, а не міжнародна співпраця, стала актуальною темою. В історії глобалізації, термін «довгострокове співробітництво» з'явився лише 5 разів, а «співпраця» 33 рази. Протилежна тенденція виявилась в історії глобального потепління, у якій слово «співробітництво» з'явилося 25 разів, а «співпраця» – тільки 8. Цей контраст дозволяє припустити, що «The Economist» бачить себе і Захід як лідерів світу в історії про глобалізацію, коли ж мова йде про глобальне потепління, то країни-лідери та країни, що розвиваються, стають рівноправними, що, очевидно, більше виправдано, коли справа доходить до перерозподілу обов'язками щодо скорочення шкідливих викидів.

Базуючись на таких історичних досягненнях як Монреальський протокол 1987 р. та співробітництво між Великобританією і США у 1980-х рр. щодо скорочення викидів діоксиду сірки та оксидів азоту, «The Economist» з нетерпінням чекав міжнародного співробітництва у галузі глобального потепління. Наприкінці 1980-х рр. з метою розвитку міжнародного співробітництва у галузі глобального потепління було запропоновано чотири заходи. Перший був спрямований на вироблення країнами, що розвиваються, кінцевої мети скорочувати викиди, тому що основне зростання обсягів виробництва двоокису вуглецю відбувається в країнах, що розвиваються, хоча гази, що викликають глобальне потепління, виробляються переважно в багатих країнах. Журнал переконаний, що «гостро необхідне співробітництво з країнами, що розвиваються, тому що зростання їх виробництва вуглекислого газу зведе нанівець всі скорочення викидів промислово-розвинених країн» [The Cost of Keeping..., January 26, 1991].

Другий захід ініціював добровільне співробітництво обмеженої групи суверенних держав, багатих країн, зокрема ЄС або ОЕСР, заохочуючи їх

здійснювати спільні дії, не чекаючи решти країн світу. Вважалося, що, співпрацюючи, країни зможуть отримати більше переваг по відношенню до прибутку. Одна країна, витрачаючи величезні зусилля, мало що змінить, діючи поодиноці. На думку журналу, країни будуть зацікавлені у міжнародному співробітництві тільки тоді, коли очікувана користь перевищить очікувані витрати.

Третій захід полягав у пропозиції, щоб міжнародне співтовариство погодилося прийняти стратегію адаптації, замість використання екологічно чистих видів палива, як профілактичний захід. Така необхідність була обґрунтована науковою невизначеністю щодо масштабів та витрат у зв'язку з глобальним потеплінням, оскільки він був упевнений, що витрати на скорочення викидів парникових газів будуть величезними. Як журнал писав: «якщо зміна клімату проявлятиметься повільним, але постійним зростанням температур, витрати на адаптацію до глобального потепління (наприклад, будівництво більш високих морських стін) все-таки можуть бути нижчими, ніж витрати на профілактику» [Stay cool..., April 1, 1995].

Зараз «The Economist» просуває ідею створення кліматичних клубів, в яких країни спільно діють та заманюють менш охочі країни, пропонуючи їм пільгові технології та інвестиційні угоди. Розуміючи неефективність політики боротьби з глобальним потеплінням, сформованої ООН, альтернативна стратегія, заснована на створенні кліматичних клубів, що є ідеєю Девіда Віктора, автора «Затор глобального потепління: створення більш ефективних стратегій для захисту Планети», який викликав ініціативу на національному, регіональному та глобальному рівнях, використовуючи національний егоїзм, а не видаючи бажане за дійсне [In Club (not too) Tropicana..., April 14, 2011].

IV. Висновки. *Шанс на зміни.* Історії глобалізації та глобального потепління в журналі «The Economist» містять очевидний парадокс, який є відображенням зміни реальності. В історії глобалізації журнал пропагує лібералізм, індивідуалізм та стримування втручання уряду у процеси глобалізації, тоді як в історії глобального потепління журнал визнає необхідність впливу держави та закликає до міжнародного співробітництва. Була встановлена суперечність між двома історіями на сторінках журналу, тому що в історії глобального потепління відсутнє обговорення питань глобалізації. Здається, що журнал і домінуюча західна ідеологія дійсно не знайшли шлях до вирішення нових проблем, таких як глобальне потепління.

Зрозуміло, що питання глобального потепління вимагає, щоб кілька акторів співпрацювали у боротьбі з глобальними проблемами, які впливають на людство в цілому. Міжнародне співробітництво, ймовірно, стане великим, життєво важливим питанням ХХІ століття. Тепер треба визначитися: Яку концепцію співробітництва слід заохочувати як універсальну цінність: співробітництво, засноване на корисливості та егоїзмі, або співробітництво, засноване на взаємному розвитку та взаємній вигоді? Здається, у нас з'являється останній шанс відчувати зміни. І зміни необхідні для створення кращого світу, поки ще не занадто пізно.

Переклад з англійської Ю. Сюсель, М. Глущенко.

Д ж е р е л а:

- A Cool Look at Hot Air // The Economist, June 16, 1990.
A Long Goodbye: Valedictory // The Economist, April 1, 2006.
A Question of Balance // The Economist, April 22, 1995.
A Single-Market Celebration; Charlemagne // The Economist, October 24, 2009.
A Warm Reception // The Economist, June 16, 2001.
Acid Rain in Japan: Passing the Buck // The Economist, August 21, 1993.
American Politics, Global Trade // The Economist, September 27, 1997.
Anglo-Saxon Attitudes; Britain and America // The Economist, March 29, 2008.
Club (not too) Tropicana: Some Good Ideas about How to Break the Gridlock // The Economist, April 14, 2011.
Costing the Earth: The Warming Globe // The Economist, September 2, 1989.
Degrees of Difference: Economics focus // The Economist, May 1, 2004.
Environmentalism Runs Riot // The Economist, August 8, 1992.
Existential Dreaming; Charlemagne // The Economist, March 24, 2007.
For Kyoto, a Modest Proposal // The Economist, November 29, 1997.
Global Warming: Cool Costing // The Economist, March 6, 1993.
Greening the Books; Ecosystem Services // The Economist, September 17, 2005.
Gumshoe Economics: Why Things Cost What They Cost // The Economist, November 5, 2005.
Least favoured nation; Economics focus // The Economist, August 5, 2006.
Say Watt? // The Economist, March 1, 2003.
Sharing the Greenhouse // The Economist, October 11, 1997.
Stay cool // The Economist, April 1, 1995.
Stoking Up the Fire // The Economist, October 1, 1994.
Taxing Carbon // The Economist, May 9, 1992.
The BIS: Join the Club // The Economist, September 14, 1996.

The Cost of Keeping Cool // The Economist, January 26, 1991.

The Nation-State is Dead. Long live the Nation-State // The Economist, December 23, 1995.

The Pursuit of Reason // The Economist, September 4, 1993.

The State Of The Nation-State // The Economist, December 22, 1990.

The Visible Hand // The Economist, September 20, 1997.

The World Breaks in // The Economist, June 26, 1993.

Unleashing the Trade winds // The Economist, December 7, 2002.

What Price Carbon?: Climate change // The Economist, March 17, 2007.

When Fortune frowned // The Economist, October 11, 2010.

Wrestling for Influence: Who Runs the World? // The Economist, July 5, 2008.

Zhang Xiaoying. A Paradox in The Economist's Narrative of Globalization and Global Warming. *The Economist is a main voice for more than 160 years of Western liberalism. The paper examines the journal's narratives of globalization and global warming over the last 25 years or so. It explores whether these two narratives keep step or are in conflict, and asks whether the West and the journal facilitate an adequate response to the new challenges the world faces, economic, political and especially environmental with the recognition of global warming. The study (1985-2011) shows that The Economist's constructions of globalization and global warming contain an apparent paradox, and a fire wall was set between the two stories in the pages of the journal. It seems that the dominant Western ideology has not truly paved the way for the new challenges such as global warming.*

Keywords: *The Economist, globalization, global warming, paradox.*

УДК 316:902:930.1

О. Є. Кислий

ПЕРІОДИЗАЦІЯ ІСТОРІЇ ЯК СУЧАСНА СОЦІОЛОГІЧНА ПОТРЕБА: МАРКСИСТСЬКА ПЕРІОДИЗАЦІЯ

У цій статті автор досліджує марксистську концепцію періодизації історії як одну з найбільш системних. Показує потребу її розгляду не апологетично й не нищівно критично, а в рамках пошуку можливих концептів розуміння трансформацій соціальної дійсності. Серед головних посилів статті – тези, що поняття суспільно-економічної формації можна розглядати як дотичне до теорії класів, що сучасні новітні дані про хід історії дозволяють виробити інші моделі періодизації історії на основі діалектики більш загальних перемін, ніж врахованих марксизмом.

Ключові слова: *формаційна періодизація, історична періодизація, класи.*